

П Р Е Д Г О В О Р

Народната памет ни е запазила имена на стари български майстори-строители от тъмната епоха на турския феодализъм. Легендата за майстор Манол, който си направил крила и излетял от минарето на Султан Селим джамия в Одрин, легендата за майстор Павел, вградил сянката на младата си невеста в устоите на големия мост, който построил, са разправяни с особена любов и от поколение на поколение. Между тия имена изпъква обаче с особена сила името на големия търновски майстор Никола Иванович Фичев, наречен Колю Фичето, строител на големия мост над Янтра при Бяла. Легенди и предания за него са запазени в много градове и села на Северна България и името му е произнасяно с любов и възхищение. Без съмнено това отношение към неговата личност и към дейността му се дължи на големите му качества като строител. То се дължи обаче и на факта, че майстор Никола Фичев е работил и живял в епохата на Възраждането и че е въплъщавал в строежите си идеите и идеалите на народните маси. Не напразно е запазила народната памет с такава любов неговото име. Връзката между него и народа ще е била силна. В неговите успехи революционизирания народни маси на Възраждането са виждали отражението на собственото си национално повдигане и възраждане и на желанието си за свобода, а той от своя страна, окрилян от техния възторг, е осъществявал в строежите си техните блянове и надежди. Такова единство между твореца и народните маси е било възможно в тая епоха поради особения характер на производствените отношения и на класовата борба. Тогава сградите са строени със средствата на еснафските сдружения, със събираните от кварталите пари или са строени ангария, т. е. от целия народ. Строежите са били обществени. Тогава народните маси са водили двойка борба не само срещу българските чорбаджии, но и срещу потисничеството на изостаналата в развитието си Турска феодална империя. Никола Иванович Фичев е бил истински народен творец.

Такова единство между творец и народ е невъзможно в капиталистическите страни, гдето творецът-строител се явява като слуга и изпълнител на желанията на капиталиста-експлоататор на чужд труд. Архитектурата беше в упадък през целия XIX век, а в епохата на империализма започна нейното пълно разложение. Тя престана да бъде изкуство и се обърна на техника. Конструктивизмът и функционализмът я доведоха до задънена улица. Ако се помъчим да намерим обяснение на тоя упадък на архитектурата през XIX и XX век в буржоазния свят, ние